

Mánudaginn 10. maí 1943.

Nr. 58/1941: **Björn Gottskálksson**

gegn

Kristjáni Kjartanssyni.

Dómur hæstaréttar.

Er mál þetta kom fyrir dóm í dag, var þess óskað af hálfu áfrýjanda, að málið væri hafið. Af hálfu stefnda var krafizt ómaksbóta, og það fært til, að eftir uppkvaðningu héraðsdóms hefðu farið fram vitnaleiðslur í héraði og að 8 sinnum hefði verið mætt af hálfu stefnda í hæstarétti. Telur stefndi kostnað sinn vegna þess hafa numið kr. 354.95. Af hálfu áfrýjanda hefur ómaksbótakröfunni verið mótmælt, en þar sem hún þykir sanngjörn, ber að taka hana til greina.

Því dæmist rétt vera:

Mál þetta er hafið.

Áfrýjandi, Björn Gottskálksson, greiði stefnda, Kristjáni Kjartanssyni, kr. 354.95 í ómaksbætur að viðlagðri aðför að lögum.

Miðvikudaginn 12. maí 1943.

Nr. 117/1942: **Ebenhard Jónsson** (Eggert Claessen)

gegn

Bæjarfógetanum á Akureyri f. h. ríkissjóðs
(Sigurður Ólason).

Skoðunarmaður bifreiða heimtíðar kaupeftirstöðvar.

Dómur hæstaréttar.

Héraðsdóm hefur upp kveðið skipaður setudómari Stefán Stefánsson lögfræðingur.

Áfrýjandi, sem skotið hefur málinu til hæstaréttar með stefnu 8. des. 1942, hefur krafizt þess, að stefndi verði

dæmdur til að greiða honum kr. 886.20 með 5% ársvöxtum frá gagnstefnudegi 12. okt. 1940 til greiðsludags svo og málskostnað í héraði og fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Stefndi krefst þess, að áfrýjanda verði aðeins dæmdar kr. 66.20. Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi áfrýjanda fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Hér fyrir dómi hefur stefndi viðurkennt, að honum beri að greiða þær kr. 120.00, er um getur í 2. kröfulið áfrýjanda í héraðsdómi, svo og kr. 10.00 af fjárhæð þeirri, er greinir í 1. kröfulið. Hins vegar mótmælir hann, að áfrýjandi eigi rétt til frekari launa fyrir síðari hluta ársins 1936.

Áfrýjandi var skipaður prófdómari við próf bifreiðarstjóra á Akureyri 13. sept. 1927. Hann kveðst frá þeim tíma hafa skoðað bifreiðar í umdæmi Akureyrar og Eyjafjarðarsýslu samkvæmt munnlegri beiðni lögreglustjóra eða fulltrúa hans, þar til ráðherra skipaði hann skoðunarmann bifreiða 12. apríl 1929. Aðalskoðun í júlí 1928 hafi þó verið framkvæmd af skoðunarmanni frá Reykjavík. Er þessi frásögn, sem ekki var nægilega mótmælt í héraði, studd af vottorði Jóns sýslumanns Steingrímssonar, er á þeim tíma var fulltrúi lögreglustjóra á Akureyri. Áfrýjandi kveðst hafa fengið greidd skoðunargjöld fyrir þær bifreiðar, er ekki komu til aðalskoðunarinnar 1928, en aðrar greiðslur fyrir skoðun og eftirlit bifreiða það ár hafi hann ekki hlotið fyrr en hann fékk greidd skoðunargjöld sumarið 1929, og hefur þessari staðhæfingu hans ekki verið hnekkkt. Samkvæmt þessu verður að leggja það til grundvallar, að skoðunargjöld þau, er áfrýjandi fékk greidd fyrirvaralaust sumarið 1929, hafi verið laun fyrir þegar unnin störf. Fékk áfrýjandi síðan laun sín greidd eftir á í júlí ár hvert, í síðasta sinn í júlí 1936, en af skoðunarmannsstarfinu lét hann í árslok s. á. Eru áfrýjanda því ógreidd hálfis árs laun. Og þar sem fyrri liður kröfu áfrýjanda í héraði er við það miðaður og fjárhæð hans hefur ekki verið mótmælt, ber einnig að taka þann kröfulið til greina.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma stefnda til að greiða málskostnað fyrir báðum dómum, og þykir hann hæfilega ákveðinn 1000 krónur.

Því dæmist rétt vera:

Stefndi, bæjarfógetinn á Akureyri f. h. rikissjóðs, greiði áfrýjanda, Ebenhard Jónssyni, kr. 886.20 með 5% ársvöxtum frá 12. okt. 1940 til greiðsludags og kr. 1000.00 í málskostnað í héraði og fyrir hæstarétti.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Akureyrar 26. sept. 1942.

Mál þetta er eftir árangurslausa sáttatilaun höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, útgefinni 21. sept. 1940, af bæjarfógetanum á Akureyri f. h. rikissjóðs gegn Ebenhard Jónssyni fyrrverandi bifreiðaeftirlitsmanni, Laxagötu 3 á Akureyri, til innheimtu ógreiddra manntalsþinggjalda frá árinu 1936, samtals kr. 63.80, auk málskostnaðar samkvæmt reikningi eða mati réttarins.

Aðalstefndur Ebenhard Jónsson hefur uppi þá gagnkröfu, að bæjarfógeti f. h. rikissjóðs verði dæmdur til að greiða sér kr. 950.00 með 5% ársvöxtum frá 1. janúar 1937. Krefst hann skuldajafnaðar á kr. 63.80 við kröfu aðalstefnanda og sjálfstæðs dóms fyrir kr. 886.20 og málskostnaðar að skaðlausu. Þessum kröfum aðalstefnds mótmælir aðalstefnandi og krefst sýknu af þeim, en til vara krefst hann lækkunar gagnkröfunnar niður í kr. 415.00.

Málsatvik eru þessi:

Samkvæmt framlögðum reikningi voru manntalsþinggjöld aðalstefnds árið 1936 þessi:

Fasteignaskattur	kr. 31.80
Tekju- og eignarskattur	— 9.00
Lífeyrissjóðsgjald	— 23.00

Samtals kr. 63.80

Kröfuupphæð þessari er ekki mótmælt af aðalstefndum né því haldið fram, að gjald þetta hafi verið greitt. Er því réttmæti kröfu þessarar út af fyrir sig óumdeilt, og verður hún tekin til greina.

Með bréfi Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytisins, dagsettu 13. september 1927, var aðalstefndur skipaður prófdómari við próf fyrir bifreiðarstjóra á Akureyri samkv. reglugerð um próf fyrir bifreiðarstjóra nr. 144 9. febrúar 1920, og með bréfi sama ráðuneytis, dagsettu 12. apríl 1929, var hann skipaður samkvæmt lögum nr. 23 31. maí 1927 um breytingu á lögum nr. 56 15. 1926 um notkun bifreiða og samkvæmt reglugjörð um skoðun bifreiða nr. 4 1. febrúar 1928 til þess, þar til öðruvísi kynni að verða ákveðið, að hafa á hendi skoðun bifreiða í Eyjafjarðarumdæmi.

Hinn 29. júní 1936 var aðalstefndum sagt upp bifreiðaeftirlitsmannsstarfinu frá 31. desember sama ár að telja. Gegndi hann því starfinu eigi lengur en til þess tíma.

Á þessu starfi sínu reisir aðalstefndur gagnkröfu sína, sem hann sundurliðar þannig:

1. Eftirstöðvar af launum sem bifreiðaeftirlitsmaður í Eyjafjarðarumdæmi, þ. e. fyrir síðasta hálfa árið, sem hann gegndi því starfi, tímann 1. júlí til 31. desember 1936	kr. 830.00
2. Vangreitt kaup frá árunum 1934 kr. 40.00, 1935 kr. 20.00 og 1936 kr. 60.00	— 120.00
Samtals	kr. 950.00

Í 9. gr. erindisbréfs bifreiðaskoðunarmanna nr. 5 1. febrúar 1928 er talið, hvaða tekjur fylgi starfi þeirra, og er aðal-tekjuliðurinn 10 króna árlegt gjald af hverri bifreið og bifhjóli, sem skrásett er í umdæmi þeirra. Í niðurlagi þessarar greinar er ákveðið, að sýslumaðurinn í Eyjafjarðarsýslu greiði bifreiðaskoðunarmanninum þar kaup hans mánaðarlega á sama hátt og ríkisféhirðir greiðir öðrum skoðunarmönnum bifreiða þeirra kaup. Í 7. gr. reglugerðar nr. 4 1. febrúar 1928 um skoðun bifreiða er hverjum eiganda bifreiðar og bifhjóls skylt að greiða árlega kr. 10.00 í skoðunargjald til lög-reglustjóra þar, sem bifreiðin eða bifhjólið er skrásett, og greiðist gjald þetta í sama gjalddaga og miðast við sama gjaldár og bifreiðaskatturinn. Samkvæmt 4. gr. bifreiðaskattslaganna frá 1921 og 1932 er gjalddagi skattsins 1. júlí ár hvert og gjaldárið því frá 1. júlí til 30. júní árið eftir. Þrátt fyrir ákvæði erindisbréfsins um mánaðarlega kaupgreiðslu til aðalstefnds var það þó regla á starfstíma hans að greiða honum um leið og skoðunargjöldin innheimtust. Síðasta greiðsla til hans var í júlí 1936, og telur hann það hafa verið kaup sitt fyrir tímabilið 1. júlí 1935 til 30. júní 1936. Hann telur sig því eiga ógreitt kaup fyrir tímabilið frá 1. júlí 1936 til 31. desember sama ár, eða hálfs árs kaup. Í árslok 1936 eru skrásettir í umdæminu 167 bifreiðar og bifhjól, og telur aðalstefndur sig eiga rétt á að fá hálft árgjald, kr. 5.00, fyrir hvert ökutæki fyrir störf sín síðari helming ársins 1936, eða samtals kr. 830.00, þar sem hann þó telur sér ekki nema kr. 2.50 af tveimur farartækjum. Er þetta fyrri liður gagnkröfunnar.

Því er ekki mótmælt af hálfu gagnstefnanda, að upphæðin kr. 830.00 sé út af fyrir sig rétt reiknuð, ef gagnstefnandi ætti þann rétt, er hann heldur fram, að hann eigi í þessu tilliti. Hins vegar mótmælir gagnstefndur því, að gagnstefnandi eigi nokkurt vangoldið kaup inni fyrir tímabilið 1. júlí til 31. desember 1936. Hann bendir á, að gagnstefnandi hafi gegnt bifreiðaskoðunarmannsstarfinu frá skipunardegi, 12. apríl 1929, til ársloka 1936 og hafi fengið greidd

þau skoðunargjöld, er falla í gjalddaga á þessu tímabili, þ. e. a. s. 1. júlí ár hvert í 8 ár, en hafi ekki gegnt starfinu nema í 7 ár og tæplega 9 mánuði. Telur hann gagnstefnanda því hafa fengið fullt kaup fyrir þann tíma, er hann starfaði og meira en það. Bendir hann á, að gagnstefnandi hafi hinn 1. júlí 1929 fengið skoðunargjöld, þá gjaldfallin eftir á, fyrir gjaldárið 1. júlí 1928 til jafnlengdar 1929, þó hann væri ekki skipaður í starfið fyrr en 12. apríl 1929, og er þessu ómótmælt af hálfu gagnstefnanda.

Gagnstefnandi bendir á, að það hafi verið óverðskuldaður gróði eftirmanns síns í starfinu á kostnað sinn, að hann hafi fengið fullt skoðunargjald fyrir gjaldárið 1. júlí 1936 til 30. júní 1937, þar sem hann tók eigi við starfinu fyrr en á áramótum. Gagnstefndur bendir þar á móti á, að samskonar tilhögun hafi komið gagnstefnanda til hags 1929, eins og áður er vikið að. Fyrir varakröfu sinni um lækkuun þessa gagnkröfuliðs niður í kr. 415.00 gerir gagnstefnandi þá grein, að ef svo virðist, að gagnstefnanda beri einhver þóknun fyrir tímabilið 1. júlí til 31. desember 1936, sem hann þó mótmælir, skuli hún eigi ákveðin hærri en sem svari gjaldi fyrir eina ársfjórðungsaukaskoðun, eða helming af kröfuupphæðinni, kr. 830.00. Gagnstefndur gerir ráð fyrir, að gagnstefnandi hafi átt að framkvæma eina aukaskoðun á tímabilinu samkvæmt 2. gr. reglugerðar um skoðun bifreiða nr. 4 1. febrúar 1928, þ. e. a. s. 1. október. Annars heldur hann því fram, að slík aukaskoðun hafi aldrei farið fram, og er því að visu ekki mótmælt, en gagnstefnandi bendir á, að starf sitt hafi ekki einungis verið fólgið í hinum venjulegu skoðunum, heldur einnig í stöðugu eftirliti með bifreiðum umdæmisins, og er það út af fyrir sig rétt.

Það, sem ráða verður úrslitum um þenna lið gagnkröfunnar, er sú staðreynd, að gagnstefnandi hefur fengið öll gjaldfallin skoðunargjöld átta ára (sbr. þó annan lið gagnkröfunnar), en hefur eigi starfað sem bifreiðaskoðunarmaður nema tæp átta ár, verður að líta svo á, að kaup hans miðist við þau gjöld, er falla í gjalddaga á starfstímanum, þar sem starfstíminn fer ekki fram úr gjaldarárfjöldanum, er gagnstefnandi fékk tilfallandi gjöld á.

Verður því niðurstaðan sú, að gagnstefndur verður sýknaður af þessum lið gagnkröfunnar.

Fyrir hinum lið gagnkröfunnar gerir gagnstefnandi þá grein, að hann hafi árið 1934 eigi fengið greidd skoðunargjöld af fjórum bifreiðum og bifhjólum, alls kr. 40.00, árið 1935 af tveim bifreiðum, alls kr. 20.00, og árið 1936 af sex, alls kr. 60.00, eða samtals öll árin kr. 120.00. Hefur hann greint skrásetningarnúmer ökutækja þessara, og er ómótmælt, að hann hafi ekki fengið þessi skoðunargjöld greidd. Hins vegar er því haldið fram, að hann hafi ekki rétt á að fá þau greidd sökum þess, að ökutækin hafi ekki verið í umferð, þegar hin árlega skoðun fór fram. Sum hafi verið rifin eða seld burtu úr um-

dæminu og strikuð út af bifreiðaskránni, önnur hafi ekki verið í notkun og skrásetningarmerki þeirra geymd hjá lögreglustjóra. Hafi ökutæki þessi því hvorki verið skattskyld né skoðunarskyld.

Lausn deilunnar um þenna lið gagnkröfunnar ákvarðast af 7. gr. skoðunarreglugerðarinnar frá 1. febrúar 1928. Þannig að hafi bifreiðin verið á skrá allt árið, reiknast fullt ársgjald, en annars kr. 2.50 fyrir ársfjórðung eða hluta úr ársfjórðungi. Ber eigendunum ökutækja að greiða gjald þetta, hvort sem skrásetningarmerki ökutækjanna eru lengur eða skemur geymd hjá lögreglustjóra og ökutækið því ekki í notkun og eins hvort sem bifreiðin raunverulega kemur til skoðunar eða ekki. Innheimta gjalda þessara hvílir á lögreglustjóra, en eigi á skoðunarmanni, og verður að telja, að skoðunarmaður eigi ekki að biða halla af því, að gjöld þessi séu ekki innheimt, meðan ekki er sannað getuleysi eiganda ökutækisins til greiðslu gjaldsins, en slíkri sönnun er ekki til að dreifa í tilfelli því, sem hér liggur fyrir.

Við athugun þeirra gagna, er fyrir liggja um þenna lið gagnkröfunnar og ekki þykir ástæða til að rekja í einstökum atriðum, er ljóst, að gagnstefnandi á skv. 7. gr. skoðunarreglugerðarinnar réttmæta kröfu til kr. 92.50.

Nú ber að skuldajafna hinum réttmætu kröfum aðilja hvors á hendur öðrum, og verður því niðurstaðan sú að dæma gagnstefndan til að greiða gagnstefnanda kr. $92.50 \div 63.80 = 28.70$ með 5% ársvöxtum frá 1. janúar 1937 til greiðsludags.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Því dæmist rétt vera:

Bæjarfógetinn á Akureyri f. h. ríkissjóðs greiði Ebenhard Jónssyni kr. 28.70 með 5% ársvöxtum frá 1. janúar 1937 til greiðsludags.

Málskostnaður falli niður.

Dóminum ber að fullnægja innan 15 sólarhringa frá birtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.